

Oncofreezing bij de man

ZOL GENK

Campus Sint-Jan
Synaps Park 1
B 3600 Genk

Campus Sint-Barbara

Bessemersstraat 478
B 3620 Lanaken

Medisch Centrum André Dumont

Stalenstraat 2a
B 3600 Genk

ZOL MAAS EN KEMPEN

Diestersteenweg 425
B 3680 Maaseik

ZOL GENK
tel. +32(0)89 32 50 50
ZOL MAAS EN KEMPEN
tel. +32(0)89 50 50 50
info@zol.be

Beste,

Welkom bij het
fertiliteitscentrum van
Ziekenhuis Oost-Limburg.

Omdat u binnenkort een
oncologische behandeling zal
ondergaan, geven we u in deze
brochure een overzicht van de
opties voor fertiliteitspreservatie.
Mocht u na het lezen van deze
brochure nog vragen hebben,
aartzel dan niet om ze te stellen.
Uw behandelende arts en/of
verpleegkundigen zijn steeds
bereid om op al uw vragen te
antwoorden.

Het fertiliteitsteam

Inhoudsverantwoordelijke: dr. N. Dhont (Gynaecoloog) | December 2022

INHOUDSTAFEL

1. Inleiding	3
2. De zaadcelproductie	3
3. Gevolgen van uw behandeling op de vruchtbaarheid	4
3.1 Bestraling	
3.2 Chemotherapie	
3.3 Heelkundige ingreep	
4. Voorwaarden terugbetaling	5
5. Fertiliteitspreservatie	6
5.1 Invriezen van zaadcellen	
5.2 Invriezen van teelbalweefsel	
6. Definitieve onvruchtbaarheid	7
7. Tot slot	7

01 INLEIDING

Een mannelijke patiënt kan door kanker of door een kankerbehandeling al dan niet tijdelijk aan verminderde vruchtbaarheid lijden. Voor mannen weegt het verlies van hun vruchtbaarheid na genezing psychologisch vaak zeer zwaar door. Zeker als ze nog geen gezin hebben gesticht op het moment van hun behandeling. Het behoud van de vruchtbaarheid treedt dan ook steeds meer op de voorgrond bij het bepalen van de behandelingsstrategieën tegen kanker. Hiervoor is een multidisciplinaire aanpak vereist, waarin onder andere de fertiliteitsarts een belangrijke rol speelt.

In 2017 heeft het Verzekeringscomité van het RIZIV groen licht gegeven voor de terugbetaling van oncofreezing bij bepaalde patiënten. De voorwaarden hiervan zullen verder in deze brochure besproken worden. Dankzij deze oncofreezing kunnen patiënten de hoop blijven koesteren om na hun genezing alsnog een gezin te stichten op basis van hun eigen genetisch materiaal.

02 DE ZAADCELPRODUCTIE

Om te begrijpen waarom een kankerbehandeling schadelijk kan zijn voor de mannelijke vruchtbaarheid, bespreken we eerst kort hoe en wanneer zaadcellen aangemaakt worden. De ontwikkeling van de teelbal (testis) bij de mannelijke foetus voltrekt zich vroeg in de zwangerschap, ongeveer rond de derde maand. Bij de geboorte vertoont de mannelijke baby nog geen actieve zaadcelproductie in de teelballen. Vanaf de puberteit nemen de teelballen in volume toe. Vanaf dat moment kan de eigenlijke productie van zaadcellen beginnen. Deze productie stopt niet op een bepaalde leeftijd.

03 GEVOLGEN VAN UW BEHANDELING OP DE VRUCHTBAARHEID

Het doel van een kankerbehandeling is altijd om de kankercellen te vernietigen: door ze te verwijderen via een heelkundige ingreep, door ze te beschadigen via bestraling of door ze in hun ontwikkeling te stoppen door chemotherapie.

3.1 Bestraling

Bestraling is meestal gericht op een lokale vernietiging van kankercellen. Lokale bestraling veroorzaakt slechts de beschadiging van de cellen in een bepaalde lichaamsstreek. Dit betekent dat het nadelige effect op de vruchtbaarheid vooral optreedt bij bestralingen ter hoogte van de teelbal of de liesstreek. In welke mate de zaadcellen afsterven, is afhankelijk van de toegediende dosis.

3.2 Chemotherapie

Bij het toepassen van chemotherapie worden niet enkel de kankercellen getroffen, maar onder andere ook de zaadcellen. Hierdoor kan chemotherapie gevolgen hebben op de zaadcelproductie. Het effect van de chemotherapie

is afhankelijk van het product en de dosering.

Het kan een tijdelijk effect zijn, maar het kan ook voor blijvende onvruchtbaarheid zorgen. Omdat zowel tijdens als 3 maanden na de behandeling er zich zaadcellen kunnen ontwikkelen die genetisch beschadigd zijn, is het aan te raden om gedurende die periode een voorbehoedsmiddel te gebruiken.

3.3 Heelkundige ingreep

Indien er één teelbal verwijderd wordt en als de ingreep niet gecombineerd wordt met bestraling of chemotherapie, dan treedt er geen noemenswaardige vermindering van de vruchtbaarheid op. De overblijvende teelbal zal vaak ter compensatie zijn productie opdrijven.

Als in het kader van een heelkundige kankerbehandeling (lymfeklieren verwijderd worden, gaat dit vaak gepaard met het verlies van de mogelijkheid tot zaadlozing.

04 VOORWAARDEN TERUGBETALING

Het fertiliteitscentrum van Ziekenhuis Oost-Limburg heeft een overeenkomst met het RIZIV (zogenaamde onco-conventie). Hierdoor kunnen mannen **t.e.m. 44 jaar** en die aan onderstaande voorwaarden voldoen, rekenen op een tegemoetkoming om hun vruchtbaarheid te bewaren.

De tegemoetkoming geldt voor patiënten die een behandeling krijgen:

- met mogelijk gonadotoxische producten:
  - bij een neoplastische aandoening van een orgaan (solide tumor)
  - bij een hematopoëtische of ganglionaire aandoening (leukemie, lymfoom, multipel myeloom,...)
- patiënten met een hematopoëtische aandoening die een stamceltransplantatie noodzakelijk maakt
- patiënten met testiskanker die geen radio-of chemotherapeutische behandelingen krijgen

Sinds mei 2017 is het invriezen van zaadcellen binnen een oncologische behandeling volledig terugbetaald tot de maximumleeftijd van 44 jaar. Binnen deze terugbetalingsregeling kunnen tot maximum 3 spermastalen worden ingevroren gedurende 10 jaar.

05 FERTILITEIT- SPRESERVATIE

5.1 Invriezen van zaadcellen

Het invriezen van zaadcellen vóór er met de kankerbehandeling wordt begonnen, blijft momenteel de beste waarborg voor het vrijwaren van de vruchtbaarheid op lange termijn.

Om zaadcellen te kunnen invriezen, worden er zaadstalen geproduceerd via masturbatie. Het staal kan thuis geproduceerd worden of in een discreet kamertje bij het fertiliteitcentrum (G1.20) en moet daarna afgegeven worden op het fertiliteitslabo (G1.45). Indien u het staal thuis produceert, moet u binnen het half uur in het fertiliteitcentrum aanwezig kunnen zijn. Het staal dient in de tussentijd op lichaamstemperatuur bewaard (bijvoorbeeld in uw broekzak) te worden. Het staal moet volledig opgevangen worden in een steriel potje, aangeleverd door het centrum. Indien mogelijk zou er 2 of 3 dagen onthouding moeten zijn vóór de productie van het zaadstaal.

De zaadcellen zullen, na verdere voorbereiding, in vloeibaar stikstof bij een temperatuur van -196°C bewaard worden. Bij zo'n lage temperatuur worden alle biologische processen gestopt en kan de veroudering niet optreden.

Het bewaren van zaadcellen is momenteel de meest efficiënte mogelijkheid voor het behoud van de vruchtbaarheid, maar geeft geen volledige garantie.

5.2 Invriezen van teelbalweefsel

Het belangrijkste probleem bij het invriezen van zaadcellen is dat het pas kan vanaf de puberteit. Wanneer kwaadaardige gezwellen optreden vóór die tijd biedt deze methode geen oplossing. Verschillende onderzoekscentra vriezen daarom teelbalweefsel in. Via het transplanteren van ingevroren en ontdooide stamcellen in de eigen teelbal hopen ze zo genezen kankerpatiëntjes die steriel werden, toch te helpen met hun kinders. Voor het invriezen van teelbalweefsel verwijzen we u door naar een universitair centrum.

06

DEFINITIEVE ONVRUCHTBAARHEID

Indien u, ondanks het toepassen van fertiliteitspreservatiemethodes, na uw oncologische behandeling toch onvruchtbaar bent, bestaat er nog een andere mogelijkheid om uw kinderwens in vervulling te laten gaan. Uw behandelende arts zal met u bespreken of u in aanmerking komt voor een traject met donorsperma.

07 TOT SLOT

Heeft u nog vragen? Raadpleeg dan zeker onze website: www.zol.be/fertiliteitscentrum.

Vindt u hier geen antwoord op uw vragen, dan kan u contact opnemen met de dienst fertiliteit, tel. 089 32 77 22 en dit tussen 10 en 15.30 uur.

Buiten de raadplegingsuren kan u met dringende vragen of problemen terecht bij uw huisarts, de arts van wacht of de dienst Spoedgevallen, tel. 089 32 51 40.

Wij wensen u veel sterkte en goede moed!

Het team Fertiliteit van Ziekenhuis Oost-Limburg

www.ZOL.be

www.twitter.com/ZOLziekenhuis

www.facebook.com/ZOLzh

www.youtube.com/user/ZOLziekenhuis

Schrijf u in op onze nieuwsbrief via www.zol.be

Raadpleeg online uw medisch dossier via www.mijnzol.be